

**Editorial Staff of scientific-practical
journal “Statistical news”**

Editor-in-Chief

Sakit YAGUBOV Professor, Doctor of Science Economics

Editorial Staff:

Ziyad SAMADZADE Doctor of Science Economics,
Active member of Azerbaijan National Academy of Sciences

Salim MUSLUMOV Doctor of Science Economics, Professor

Shahin SADIGOV Doctor of Science Economics, Professor

Adalat MURADOV Doctor of Science Economics, Professor

Vahid NOVRUZOV Doctor of Science Economics, Professor

Nazim IMANOV Doctor of Science Economics, Professor

Suleyman GASIMOV Doctor of Science Economics, Professor

Tahir BUDAGOV PhD in Medicine

Azer AMIRASLANOV PhD in Economics

Mehman TAGIYEV PhD in Economics

Saleh MOVLAMOV PhD in Economics

Alkhan MANSUROV Managing Secretary

CONTENT

STATISTICAL RESEARCHES

Tahir Shukurov

A new stage in the process of procurement and supply of consumer goods in Azerbaijan..... 5

Kutais Sariyev

Conceptual foundations of entrepreneurial strategy of Azerbaijan at the present stage..... 13

Rasim Safarov

The main point of sustainable development and a brief analysis of the global initiatives..... 22

STANDARDS IN STATISTICS

Rana Lazimova

About importance of statistical indicators' system..... 31

Aynur Sultanova

The benefits of building in the central government authorities the quality management system of international level 36

NATIONAL ACCOUNTS STATISTICS

Zakir Guliyev

Improvement of incomes and expenses account in tourism enterprises..... 44

AGRICULTURAL STATISTICS

Firdovsi Fikratzada, Khayala Majidova

The role of Farm Data Monitoring System in provision of information in agriculture: applying European experience in Azerbaijan..... 51

Tamraz Tamrazov

The role of innovative mechanisms in the development of agricultural sector 62

POPULATION STATISTICS

Saleh Movlamov, Saadat Rahimova

Methodologies of calculation indicators of life expectancy of the population..... 73

Zulfugar Maharramov

Statistical analysis of mortality from non-infectious diseases among refugees and internally displaced persons (IDPS) in the Samukh region..... 83

ROLE OF INTERNATIONAL RELATIONS IN STATISTICS DEVELOPMENT

Farid Guliyev, Farhad Aliyev

Role of international cooperation in the development of national system of statistics – obtained results and further steps..... 87

INTERNATIONAL COOPERATION

Visit to the National Statistical Institute of the Republic of Bulgaria..... 94

FROM THE PAGES OF STATISTICS HISTORY OF AZERBAIJAN

Vladimir Vasilyevich Smirnov (140th anniversary of his birth)..... 96

Rules for presentation of articles..... 98

Tahir Şükürov
Azərbaycanda ərzaq məhsullarının tədarükü və təchizatı
prosesində yeni mərhələ
Xülasə

Məqalədə ərzaq məhsullarının tədarükü, təchizatı, satınalma və satışı prosesləri, ölkənin ərzaq ehtiyatlarının artırılmasında onların rolu, ərzaq bazarının öyrənilməsi, mal təminatı, kənd təsərrüfatının inkişafı, həmçinin aqromarketing fəaliyyətinin təşkili məsələləri tədqiq edilmişdir.

Aparılmış tədqiqat nəticəsində ölkədə ərzaq bazarının vəziyyəti təhlil edilmiş, həmin məhsulların tədarükü və təchizatının başlıca məqsədi və vəzifələri, eyni zamanda onun inkişafı istiqamətləri göstərilməklə bu sahədə mövcud problemlər və onların həlli yolları müəyyən edilmişdir.

Тахир Шукюров
Новый этап в процессе заготовок и снабжения продовольственными
товарами в Азербайджане

Резюме

В статье исследованы процессы заготовок, снабжения, закупок и продаж продовольственных товаров, их роль в увеличении продовольственных ресурсов страны, изучение продовольственного рынка, товарного обеспечения, развития сельского хозяйства, а также вопросы организации агромаркетинговой деятельности.

В результате проведенного исследования проанализировано состояние продовольственного рынка в стране, определены главные цели и задачи заготовки и снабжения этими товарами, пути решения существующих проблем в этой области с указанием направлений их решения.

Tahir Shukurov
A new stage in the process of procurement and supply of
consumer goods in Azerbaijan

Summary

The following process are investigated in the article: procurement, supply, purchase and sale of consumer goods, their role in the rising consumer resources, learning of consumer market, goods supply, development of the agriculture and some other questions of agromarketing activity.

During investigations the state of consumer market of the country is analysed and the main tasks and aims of procurement and goods supply, their ways of solving have been pointed out.

Kutais Sariyev
Müasir dövrdə Azərbaycanada sahibkarlıq strategiyasının
konseptual əsasları
Xülasə

Məqalənin ümumi məzmununda Azərbaycanda sahibkarlığın inkişaf strategiyasına dair bir sıra həll olunması vacib olan məsələlərə xüsusi diqqət yetirilir.

Bu baxımdan Azərbaycanda sahibkarlıq strategiyası dövlətin iqtisadi siyasətinin ana xəttini təşkil edir. Son dövrdə qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə əlaqədar olaraq, iqtisadiyyatın bütün sahələrində sahibkarlığın davamlı inkişafı istiqamətində əsaslı islahatlar həyata keçirilir. Yeni sahibkarlıq strukturları yaradılır və istehsal sahibkarlığının inkişafına dair mühüm dövlət proqramları işlənib hazırlanmışdır.

Кутайс Сарыев
Концептуальные основы стратегии предпринимательства в
Азербайджане на современном этапе

Резюме

В статье особое внимание уделяется некоторым вопросам стратегии развития предпринимательства в Азербайджане, требующие обязательного решения.

Стратегия предпринимательства в Азербайджане является стержнем экономической политики государства. В последние годы в связи с развитием ненефтяного сектора проводятся радикальные реформы для устойчивого развития предпринимательства во всех областях экономики. Формируются новые структуры предпринимательства и разрабатываются важные государственные программы по развитию производственного предпринимательства.

Kutais Sariyev
Conceptual foundations of entrepreneurial strategy of
Azerbaijan at the present stage

Summary

The article pays special attention to some issues on the business development strategy in the Azerbaijan need to be addressed.

Business strategy is the core of economic policy. Due to the development of non -oil sector at the present stage of radical reforms carried out in the direction of sustainable entrepreneurship development, formed the important government programs for the development of productive entrepreneurship.

Rasim Səfərov
Dayanıqlı inkişafın mahiyyəti və ona dair global
təşəbbüslərin qısa təhlili
Xülasə

Məqalədə dayanıqlı inkişafın mahiyyəti açıqlanmış və bu sahədə global təşəbbüslər təhlil edilmişdir. Bununla yanaşı, dayanıqlı inkişafın ölçülməsi və qiymətləndirilməsinə dair bir sıra elmi yanaşmalar, modellər və irəli sürülmüş konsepsiyalar tədqiq edilmişdir. Məqalədə Dövlət Statistika Komitəsində dayanıqlı inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər haqqında məlumat verilmişdir.

Расим Сафаров
Сущность устойчивого развития и краткий
анализ глобальных инициатив

Резюме

В статье раскрыта сущность устойчивого развития и проанализированы глобальные инициативы в этой отрасли. Наряду с этим, для измерения и оценки устойчивого развития было исследовано несколько научных подходов, моделей и концепций. В статье дается информация о проводимых в Государственном Комитете по Статистике мероприятиях по устойчивому развитию.

Rasim Safarov
The main point of sustainable development and a brief
analysis of the global initiatives

Summary

The article analyzes and explains the main point of sustainable development and global initiatives in this area. Moreover, the scientific approaches, models and concepts put forward on measurement and evaluation of sustainable development is investigated. It is informed about the measures taken in regard to sustainable development taken by the State Statistical Committee.

Rəna Lazımova
Ekoloji göstəricilər sisteminin əhəmiyyəti
Xülasə

Məqalədə statistikanın inkişaf edən sahələrindən biri olan ətraf mühit statistikasında istifadə edilən ekoloji göstəricilər sistemi, “Ekoloji İnformasiyanın Birgə Sistemi” (ENPI-SEIS) layihəsi və həmin layihə çərçivəsində görülmüş işlər, qarşıdakı vəzifələr haqqında məlumat verilir.

Рена Лазимова
О роли системы экологических показателей
Резюме

В статье приведена информация о системе экологических показателей в статистике состояния окружающей среды, являющейся одной из развивающихся отраслей статистики, об экологической статистике и ее участии в проекте “Совместная система экологической информации” (ENPI-SEIS).

Rana Lazimova
About importance of statistical indicators' system
Summary

The article, provides with data is on Ecological indicator system used in environment statistics that is one of the developing areas of statistics, Joint Ecological Information System (ENPI-SEIS) and measures taken within this project and obligations forthcoming.

Aynur Sultanova
Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında beynəlxalq səviyyəyə uyğun
keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin qurulmasının faydaları
Xülasə

Məqalədə mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin tətbiqi tələbatı, keyfiyyətin təmin edilməsi sahəsində nəzəriyyəçi və praktiklərin keyfiyyətə baxışları, keyfiyyətin idarə edilməsi üzrə bəzi standart, model və sistemlər, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsində keyfiyyətin idarə edilməsi sisteminin qurulması təcrübəsinə baxılmışdır.

Айнур Султанова
Выгоды от создания системы управления качеством международного
уровня в центральных органах исполнительной власти

Резюме

В статье рассмотрены вопросы востребованности применения системы управления качеством в центральных органах исполнительной власти, подход теоретиков и практиков в области обеспечения качества к понятию качество, примеры стандартов, моделей и систем управления качеством, а также опыт создания системы управления качеством в Государственном Комитете по Статистике Азербайджанской Республики.

Aynur Sultanova
The benefits of building in the central government authorities
the quality management system of international level
Summary

The article considers the needs for applying of Quality Management System in the central government authorities, the looks on quality of the theorists and practitioners in the field of quality assurance, some of the Quality Management standards, models and frameworks, as well as the practice of building of the quality management system in the State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan.

Zakir Quliyev
Turizm müəssisələrində gəlirlərin və xərclərin uçotunun
təkmilləşdirilməsi istiqamətləri
Xülasə

Məqalədə son illərdə ölkədə turizmin inkişafı, turizm xidmətində maliyyə hesabatlarının təşkili, məlumat istifadəçiləri tərəfindən düzgün iqtisadi qərarların qəbul edilməsində, həmçinin geniş istifadəçi kütləsi üçün faydalı olan turizm müəssisələrinin maliyyə vəziyyəti, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında məlumatların təqdim edilməsi qaydaları araşdırılmışdır. Bu məqsədlə tərtib edilən maliyyə hesabatlarında aktivlər, öhdəliklər, kapital, gəlirlər və xərclər, kapitaldakı dəyişikliklər və maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi zamanı müəssisədə tətbiq edilən uçot siyasəti haqqında məlumatlar öz əksini tapmışdır.

Qeyd edilmişdir ki, turizmin təhlili, tədqiqi və konseptual inkişaf istiqamətləri iqtisadi sürətlənmə və iqtisadi artım, gəlirlərin dəyişməsi və sosial tələbatların artması kontekstində həll olunur. Turizmin inkişafı geniş müzakirə problemi olsa da, onun sahə, ərazi və funksional menecmentin idarə edilməsi bir sıra makroiqtisadi problemlərin təhlili və çevik idarəetmə proqramları əsasında mümkündür.

Закир Гулиев
Направления усовершенствования учета доходов и расходов
в туристических организациях

Резюме

В статье рассматриваются вопросы развития туризма в стране за последние годы, формирования финансовой отчетности по туристическим услугам, принятия правильных экономических решений пользователями этих отчетов, а также исследуются правила предоставления информации, полезной для широкого круга пользователей о финансовом положении туристических предприятий, об итогах финансовой деятельности и движении денежных средств. С этой целью в составленных финансовых отчетах были отражены данные об активах, обязательствах, капитале, доходах и расходах, изменениях в капитале и об учетной политике, применяемой на предприятии в процессе составления финансовой отчетности.

Отмечается, что анализ, исследование и концептуальные направления развития туризма решаются в контексте экономического ускорения и экономического роста, изменений доходов и роста социальных потребностей. Развитие туризма является широко обсуждаемой проблемой, его областное, территориальное и функциональное управление возможно на основе решения некоторых макроэкономических проблем и программ гибкого управления.

Zakir Guliyev
Improvement of incomes and expenses account in
tourism enterprises

Summary

The article considers the development of tourism in the country during the recent years, forming of the financial reporting on tourist services, correct economic decision making by users of these reports forms, as well as rules of provision of useful information to the wide mass of users about a financial position of the tourist enterprises, about results of financial activities and cash flow. For this purpose data on assets, liabilities, the equity, income and expenses, changes in equity and accounting policy applied at the enterprise in the process of creation of financial reporting have been reflected in the constituted financial statements.

It has been noted that the analysis, research and the conceptual directions of tourism development are solved in the context of economic acceleration and economic growth, changes of the income and growth of social requirements. Even if tourism development widely discussed problem, its regional, territorial and functional management is possible on the basis of some programs of flexible management.

Firdovsi Fikrətzadə, Xəyalə Məcidova
Fermer təsərrüfatları məlumatlarının monitorinqi sisteminin kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə informasiya təminatında rolu: Avropa təcrübəsinin Azərbaycanda tətbiqi
Xülasə

Bu məqalədə aqrar siyasətə dair qərarların qəbul edilməsi və kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə tənzimlənmə sisteminin effektivliyinin artırılması baxımından ehtiyac duyulan informasiya təminatında Fermer Təsərrüfatları Məlumatlarının Monitorinqi Sisteminin (FTMS) rolu, mahiyyəti, Avropa təcrübəsi və onun Azərbaycanda tətbiqi ilə bağlı problemlər araşdırılıb.

Məqalənin sonunda FTMS-nin Azərbaycanda tətbiqi nəticəsində əldə edilən məlumatlar əsasında kənd təsərrüfatı sahəsinin bəzi göstəriciləri təhlil olunub.

Фирдовси Фикретзаде, Хаяла Меджидова
Роль системы мониторинга данных фермерских хозяйств в информационном обеспечении в отрасли сельского хозяйства: применение опыта Европы в
Азербайджане

В статье, исследованы роль и значение Системы Мониторинга Данных Фермерских Хозяйств для принятия решений в аграрной политике, увеличение эффективности системы регулирования в сельском хозяйстве в обеспечении необходимой информацией, а также проблемы связанные с применением европейского опыта в Азербайджане.

В конце статьи, исследованы некоторые показатели отрасли сельского хозяйства, полученные на основе данных применения Системы Мониторинга Данных Фермерских Хозяйств в Азербайджане.

Firdovsi Fikratzadə, Khayala Majidova
The role of Farm Data Monitoring System in provision of information in agriculture: applying European experince in Azerbaijan

Resume

The article a investigates the role of Farm Data Monitoring System (FDMS) in decision making in the agrarian policy and improving effectiveness of controlling system in agriculture from point of view of provision of required information, and challenges recording to application of European experience and applying in Azerbaijan all these have been in this article.

At the end of the article some indicators from realisation of FDMS in Azerbaijan have been analysed.

Təmraz Təmrazov
Aqrar sahənin inkişafında innovasiya mexanizminin rolu
Xülasə

Məqalədə Azərbaycanda aqrar sahənin artım dinamikasının dəyişməsi prosesindən, müstəqillik dövründə qəbul edilən çevik qərarların müsbət nəticəsindən, dünya praktikasının ən son modern nümunələrini və sürətli inkişafın ahənginə uyğun qabaqcıl innovasiyaları aqrar sahənin inkişafının sürətlənməsinə yönəltməyin zəruriliyindən bəhs olunur.

Тамраз Тамразов
Роль инновационных механизмов в развитии сельского хозяйства
Резюме

В статье рассматривается процесс изменения роста динамики аграрной отрасли в Азербайджане, анализируются положительные результаты принятых за период независимости гибких и взвешенных решений, а также необходимость использования самых современных образцов мировой практики и передовых инноваций для ускорения развития аграрной отрасли.

Tamraz Tamrazov
The role of innovative mechanisms in the development of agricultural sector
Summary

The article describes the process of changing of the dynamics of the growth of the agricultural sector in Azerbaijan, the positive results in the period of independence, acception of flexible and weighed decisions, the latest modern models of experience and rapid development of the advanced innovations in the world in harmony with the acceleration of the development of the agricultural sector.

Saleh Mövlamov, Səadət Rəhimova
Əhalinin ömür uzunluğu göstəricilərinin hesablanması metodologiyaları
Xülasə

Məqalədə əhalinin gözlənilən ömür uzunluğunun və sağlam ömür uzunluğunun hesablanması üsulları haqqında məlumat verilmişdir. Beynəlxalq təcrübədə geniş istifadə olunan sağlam ömür uzunluğunun Sullivan üsulu ilə hesablanmasından bəhs edilmişdir.

Салех Мовламов, Саадат Рагимова
Методологии вычисления показателей продолжительности жизни населения
Резюме

В статье представлены основные методы расчетов показателей ожидаемой продолжительности жизни и ожидаемой продолжительности здоровой жизни. Описывается также широко используемый в международной практике метод Салливана для вычисления показателя продолжительности здоровой жизни.

Saleh Movlamov, Saadat Rahimova
Methodologies of calculation indicators of life expectancy of the population
Summary

The article describes the basic methods for calculation of the life expectancy at birth and healthy life expectancy. The article reflects widely used in the international practice health expectancy calculation by the Sullivan method.

Zülfüqar Məhərrəmov
Qaçqın və məcburi köçkünlərin Samux rayonunda qeyri-infeksiyon xəstəliklərdən
ölüm hallarının statistik təhlili
Xülasə

Məqalədə Samux rayonu ərazisində müvəqqəti məskunlaşmış qaçqın və məcburi köçkünlər arasında qeyri-infeksiyon xəstəliklərdən ölüm hallarının statistikasını araşdırılmışdır. Müəyyən olunmuşdur ki, bu ərazidə məskunlaşan məcburi köçkünlərin və qaçqınların sayının eyni olmasına baxmayaraq, məcburi köçkünlər arasında qeyri-infeksiyon xəstəliklərdən ölüm halları qaçqınlara nisbətən aşağıdır. Samuxda yaşayan qaçqın və məcburi köçkünlər, o cümlədən kişi və qadınlar arasında qeyri-infeksiyon xəstəliyə tutulma nisbətinin statistik təhlili aparılmış və nəticələr cədvəllər üzrə təsvir edilmişdir.

Зульфигар Маггеррамов
Статистический анализ смертности от неинфекционных заболеваний среди
беженцев и вынужденных переселенцев в Самухском районе

Резюме

В статье рассматривается статистика случаев смертности по неинфекционным заболеваниям среди беженцев и вынужденных переселенцев, временно поселившихся на территории Самухского района. Было выявлено, что несмотря на равное число беженцев и вынужденных переселенцев, уровень смертности по неинфекционным заболеваниям среди вынужденных переселенцев относительно ниже уровня смертности среди беженцев. Был проведен статистический анализ соотношения заболеваемости неинфекционными болезнями среди поселившиеся в Самухском районе беженцев и вынужденных переселенцев, в том числе среди мужчин и женщин и результаты были представлены в таблицах.

Zulfugar Maharramov
Statistical analysis of mortality from non-infectious diseases among refugees and
internally displaced persons (IDPS) in the Samukh region

Summary

The article examines statistics of death from non-infectious diseases among refugees and internally displaced persons settled in Samukh district. It was found that despite the fact that the number of refugees and internally displaced persons is almost equal, but the mortality rate from non-infectious diseases among IDPs relatively lower than the mortality rate among the refugees. Among refugees and internally displaced persons, as well as among men and women lived in Samukh region the statistical analysis of the infection ratio of the non-infectious diseases and the results have been described in tables.

Fərid Quliyev, Fərhad Əliyev
Milli statistika sisteminin inkişafında beynəlxalq əməkdaşlığın rolu - əldə olunmuş
nəticələr və növbəti addımlar

Xülasə

Məqalədə beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafında statistika sisteminin təkmilləşdirilməsinə yönəldilmiş əsas tendensiyalar haqqında məlumat verilir. Məqalədə beynəlxalq əməkdaşlığın formaları əks olunur və beynəlxalq təşkilatlar ilə həyata keçirilmiş layihələr, müxtəlif beynəlxalq proqramlar, eləcə də milli statistika sisteminin təkmilləşdirilməsi üçün qarşıya qoyulan vəzifələr barədə məlumat verilir.

Фарид Гулиев, Фархад Алиев
Роль международного сотрудничества в развитии национальной системы
статистики – достигнутые результаты и последующие шаги

Резюме

В статье представлена информация об основных тенденциях в развитии международного сотрудничества, направленных на совершенствование статистической системы. В статье отражены формы сотрудничества и представлена информация о проектах, выполненных с международными организациями, различных международных программах, а также о поставленных задачах в целях усовершенствования национальной системы статистики.

Farid Guliyev, Farhad Aliyev
Role of international cooperation in the development of national system
of statistics – obtained results and further steps

Summary

The article presents information about main tendencies in development of international cooperation directed to improvement of the system of statistics. The article reflects forms of cooperation and presents information about projects implemented with international organizations, several international programs as well as to be achieved objectives for the aim to improve national system of statistics.